

HAK DÎNİ KUR'ÂN DİLİ

Türkçe Tefsir

4

HAK DÎNİ KUR'ÂN DİLİ

Türkçe Tefsir

4

Elmalı MUHAMMED HAMDİ YAZIR

Baskı ve Cilt

Fazilet Neşriyat ve Ticaret A.Ş.

2. Baskı, İstanbul 2018

ISBN

978-605-9953-20-7 (tk.)

978-605-9953-24-5 (4.c.)

T.C. Kültür Bakanlığı

Yayıncılık Sertifika No: 16384

© Bütün hakları Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eser Neşriyat'tan devralınan telif hakkı ile 1979 baskısından tıpkıbasım yapılmıştır.

FAZİLET
NEŞRİYAT

Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No: 54 Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL

Tel: 0212 657 88 00 • Faks: 0212 657 95 88

www.fazilet.com.tr / bilgi@fazilet.com.tr

HAK DÎNİ KUR'ÂN DİLİ

Türkçe Tefsir

4

Elmalı
MUHAMMED HAMDİ YAZIR

HAZRETİ MUHAMMED ALEYHİSSELÂMIN DİNİ

İ S L Â M : 2

Elmalılı Hamdi YAZIR

Dinin insana mutlak faidesi vardır. Bu faidenin, Allahın nimetlerine vusul faidesi olduğu anlaşılmaktadır. Hiç şüphe yok ki din, irade ile yapılan hayırlar için vazife ve mükellefiyetler yükleyen ilâhî kanunlardan ibarettir. Fakat, Cenabı Hak âdil ve mutlak şekilde gani olduğu için, kullarına yüklediği vazifeler kendi haceti sebeble değildir. Bu vazifeler, bütün insanların ihtiyaçları bakımından bir takım umumî menfaatler temin etmek ve o menfaatlerin muttarid ve muntazam surette ihşanı için kanunlar, yollar göstermek hikmetini ihtiva eder. Bundan dolayı, dinin kudsî bir vazife olması, hayırdan ibaret bulunması, bir nimet gayesile ilgili olmasına mani değildir. İşte bu noktada İslâm dininin ahlâkî hususiyetlerine temas ediyoruz. Demek ki İslâm, ahlâk ile menfaati telif ediyor, verilen vazifenin her türlü hususî maksatlardan sıyrılarak ancak Allahın hakkı olmak üzere tam bir uysallık ve hulûs ile yapılmasını, yani sadece hayır olarak takibi lüzumunu tekid eylerken bu ihlâsın nimet ve menfaat ile olan mühim alâkasını da ihtar ederek beşeriyetin hodgâmlığını okşuyor ve diyor ki: Her insan hayatta iki nevi nimetin ortasındadır. İnsan evvelâ bildiğimiz nimetlere takaddüm eden bir geçmişe borçludur. Cenabı Hakkın rahmaniyeti eseri olmak üzere, kendisine hilkatle birlikte bahşedilmiş büyük nimetler vardır. Sonra baba sulbünden, ana rahminden başlayarak vazifesever bir takım insanların emek ve kazançlarıyla elde edilmiş başka nimetler de mevcut. Bu nimetler sayesinde ki insan, bu âlem içinde, diğer mevcudat meyanın-

da (hürüm, fâili muhtarım) diyebileceği bir kemal mertebesine erişir. Mükellefiyet yaşı denilen bu mertebeden sonra da fikrî kudreti namütenahi kemal mertebelerine müstaid olur. Demek ki, bu ilk kemal mertebesine kadar sun'î olmayarak istifade ettiği nimetlere ve bu nimetleri kendisine veren bütün kudretlerin, kanunların mebde ve merciine karşı borçlu bulunduğunu ve bunların kendisine bir çok vazife yükletilmesine sebep olacağını anlayabilecek bir akıl, bir şuur nimetine de malik olmuştur. Bundan başka, yine Cenabı Hakkın rahîmiyeti eseri olarak, insan kendi ihtiyarından başlayacak ve kendi vicdanının tasvibine iktiran eyleyecek bir takım kanunlar dairesinde zuhur eden fiillerinin gerek kendisinin ve gerek sair insanların leh veya aleyhlerinde bir çok neticelere sebep olduğunu ve bu suretle müstakbel hayatının bunlarla pek sıkı alâkası bulunduğunu kolaylıkla idrak edip Allahın nimetine veya ukubetine mazhar olabileceğini önceden kestirmek fırsatına da sahip olduğu halde kendi kisbine takaddüm eden nice irşatlar karşısında kalmaktadır. İşte Allahın büyüklüğü burada bir defa daha tecelli etmektedir.

Rabbülâlemin olan Cenabı Allahın hem rahmâniyeti ve hem rahîmiyeti eseri olarak insana mazi ve istikbalden feyiz aldırان nimetlerin ilk mebdei olan ezeli varlığa hamid ve şükür vecibesinin ihlâs ile edası lüzumunu idrak, islâmda kulluk denilen ilk vazifedir ki ancak vazife olarak yapılması icap eder. Bu vazife, diğer bütün vazifelerden önce gelir, hayırdan başka bir şey değildir. Lâkin hayır demek, abes ve faidesiz demek değildir. Bu hayır, mutlak faide ve amme menfaatidir. Şu halde hayırdan ibaret bir fiilin icrası üzerine dala şumullu bir takım menfaatlerin terettüp etmesi zaruridir. Yoksa abes olur ve lehvü lâipten ibaret kalır. Bu sebeple gerek hâlis ubudiyet ve gerek diğer vazifeler için ilâhî bir çok nimetin terettüp etmesi hayır noktai nazarına münafi görülemez.

Görülüyor ki, ubudiyet, geçmiş ilâhî nimetlere nazaran bir münteha olup hayır esasına dayanmaktadır. Aynı zamanda, gelecek nimetlere nazaran da bir yol, veya bir sebep olduğundan menfaat fikrini ve beşerî hodgâmlığı okşayabilir.

Geçmiş nimetlerden dolayı, bize onları bahşedene bütün mevcudi yetimizle hamdü şükreylemek, bize verdiği nimetleri verilışteki hikmêt ve maslahata göre kullanmağa çalışmak, kalp ve şuurumuzda kendisine karşı minnet ve mahabbet duymak, bütün ruhumuzu, irademizi onun emirlerine amade buldurmak elbette hayır fikridir. Bu ilâhî ihsana mukabil arzedeceğimiz halis kulluk, sadece bir borcun ödenmesinden ibaret kalmıyor, gelecek bütün menfaatlerimiz buna bağlı kalıyor. Demek ki, hayır düşüncesile menfaatlerimizi de temin etmiş oluyoruz. Eğer pek hodgâm isek, mutlak hayrı kavrayacak irfana malik değilssek, vazifeyi